

Hanna-Riikka Ahtiala

SUOMI-PAJA MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOIDEN
AMMATILLISTEN OPINTOJEN TUKENA SALON SEUDUN
AMMATTIOPISTOSSA

Sosiaalialan koulutusohjelma
2018

SUOMI-PAJA MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOIDEN AMMATILLISTEN OPINTOJEN TUKENA SALON SEUDUN AMMATTIOPISTOSSA

Ahtiala, Hanna-Riikka
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Elokuu 2018
Ohjaaja: Alvajärvi, Ari
Sivumäärä: 41
Liitteitä: 1

Asiasanat: ammatillinen koulutus, maahanmuuttajat, opiskelu, kielitaito, suomen kieli

Maahanmuuttajia on viime vuosina saapunut Suomeen entistä enemmän ja usealta heistä puuttuu ammatti tai koulutus. Lisääntynyt maahanmuuttajaopiskelijoiden määrä sekä ammatillisen koulutuksen reformi luovat paineita maahanmuuttajien kouluttamiseen. Opintoihin liittyvä entistä nopeampi siirtyminen työpaikalle edellyttää maahanmuuttajaopiskelijoiden riittävää suomen kielen osaamista. Riittävän kielitaidon varmistamiseksi oppilaitosten tulee tukea maahanmuuttajien kielitaidon kehittymistä eri tavoin.

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin millä tavoin Salon seudun ammattiopistossa uutena tukimuotona järjestettävä Suomi-paja on edistänyt osallistuneiden maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen kielitaitoa. Kielitaidon kehittymistä selvitettiin Suomi-pajaan osallistuneille teetetyn kyselylomakkeen ja digitaalisen osaamiskartoituksen avulla. Kyselyllä selvitettiin opiskelijoiden itsearvio heidän kielitaidon kehittymisestään ja osaamiskartoituksella verrattiin heidän aiempaa kartoitustulosta uuteen tulokseen.

Suomi-paja on syksyllä 2017 Salon seudun ammattiopistossa alkanut, uusi pajamuotoinen tukitoimi maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen kielitaidon tukemiseen ja kehittämiseen.

Tämän opinnäytetyön tutkimus oli määrällinen ja aineisto kerättiin joulukuun 2017 ja tammikuun 2018 aikana. Kyselylomake ja osaamiskartoitus toteutettiin ammattiopiston tiloissa useammalla eri kerralla, sillä opiskelijoita oli haastava saada paikalle yhtenä tietyinä päivinä. Tutkimukseen valittiin Suomi-pajassa syksyllä 2017 käyneet maahanmuuttajaopiskelijat.

Teoreettisessa osuudessa käsiteltiin maahanmuuttoa, kielitaidon merkitystä yleisesti sekä ammatillisessa koulutuksessa ja maahanmuuttajien oppimisvaikeuksia lyhyesti.

Opinnäytetyön tutkimus osoitti Suomi-pajaan osallistuneiden opiskelijoiden tyytyväisyyden tukipajaan sekä heidän kielitaitonsa kehittymisen. Vaikka kyselytutkimuksen ja osaamiskartoituksen tulokset eivät olleet täysin yhtenevät, molemmissa ilmeni Suomi-pajaan osallistuneiden maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen kielitaidon kehittyminen.

SUOMI-PAJA AS A SUPPORT OF THE VOCATIONAL STUDIES OF IMMIGRANT STUDENTS IN SALO VOCATIONAL COLLEGE

Ahtiala, Hanna-Riikka
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
August 2018
Supervisor: Alvajärvi, Ari
Number of pages: 41
Appendices: 1

Keywords: vocational education, immigrants, study, language skills, Finnish language

More immigrants than ever before have come to Finland during the last few years and many of them lack a profession or education. The increased number of immigrant students and the reform of the vocational education create pressures to the training of immigrants. A faster transfer to workplace in studies requires sufficient Finnish language skills from the immigrant students. To secure sufficient language skills the educational institutions have to support the development of the immigrants' language skill in different ways.

The purpose of this thesis was to find out how Suomi-paja, organized as a new form of support in the Salo Vocational College, has promoted the language skills in Finnish of immigrant students which have participated in it. The development of language skills was found out with the help of the questionnaire and the digital learning assessment to the ones who had participated in Suomi-paja. The questionnaire clarified the students self-estimate their development of language skills and the learning assessment was compared to their previous results in the assessment.

Suomi-paja is a new workshop based measure of support developing and supporting the language skills in Finnish that launched in the autumn of 2017 at the Salo Vocational College.

The study of this thesis was quantitative and the material was collected during December 2017 and January 2018. The questionnaire and the learning assessment were carried out in the premises of the vocational college at several different times, as it was challenging for students to get on site during one certain day. Immigrant students who had taken part in Suomi-paja during autumn 2017 were chosen for this study.

In the theoretical part the text deals immigration, the importance of language skills in general and in vocational education and briefly the learning difficulties of immigrants.

The study of the thesis showed the satisfaction to Suomi-paja of the students who have participated in it and the development of their language skill. Although the results of the questionnaire and the learning assessment were not entirely consistent, both showed the development of the language skill in the Finnish language of immigrant students that participated in Suomi-paja.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	SALON SEUDUN AMMATTIOPISTO	7
3	AMMATILLISEN KOULUTUKSEN REFORMI	8
4	TUTKIMUSASETELMA	9
4.1	Opinnäytetyön tavoitteet	10
4.2	Suomi-paja Salon seudun ammattiopistossa	11
4.3	Opiskelijoiden osaamisvalmiuksien kartoittaminen	12
4.4	Aineistonkeruu ja analyysi	13
5	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	14
5.1	Maahanmuutto ja maahanmuuttajat.....	14
5.2	Kielitaidon merkitys	16
5.3	Kielitaito ammatillisissa opinnoissa	17
5.4	Maahanmuuttajien oppimisvaikeudet.....	20
6	TUTKIMUSTULOKSET	22
6.1	Kyselylomake Suomi-pajaan osallistuneille	22
6.2	Suomen kielen osaamiskartoitukset.....	29
6.3	Kyselyn ja osaamiskartoitusten tulosten vertailu	35
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	36
8	POHDINTA	39
	LÄHTEET	42
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Salon seudun ammattiopistossa on syksyllä 2017 aloittanut runsaasti maahanmuuttajaopiskelijoita, joiden suomen kielen taitotaso on heikko. Ammattiopistossa alkoi uutena tukipajana maahanmuuttajille tarkoitettu Suomi-paja syksyllä 2017. Suomi-pajassa maahanmuuttaja opiskelija saa suomen kielen opettajalta (S2-opettaja) harjoituksia ja tehtäviä, joiden avulla opiskelija harjoittaa suomen kielen taitoaan. Tehtävät liittyvät esim. kielioppiin, tekstin ymmärtämiseen, suomen kielellä keskustelemiseen ja ammattisanastoon. S2-opettajan lisäksi Suomi-pajassa on apuna kehittämistoiminnan ohjaaja/ohjaajia. Tukipajan konkreettinen hyöty on vaikea osoittaa, joten pyrkimyksenäni on tuoda esille kartoituksen kautta onko osallistujien suomen kieli kartoituksessa kohentunut.

Myös jatkossa maahanmuuttajien määrä tulee lisääntymään ammatillisessa koulutuksessa ja aikuisia maahanmuuttajia tulee olemaan entistä enemmän suorittamassa ammatillista tutkintoa. Opintojen haasteena oleva heikko suomen kielen taito on asia, jota ei voi jättää huomiotta. Heikko kielitaito vaikuttaa haitallisesti mm. opintojen suorittamiseen, työturvallisuuteen ja sijoittumiseen työelämässä.

Tutkin opinnäytetyössäni miten opiskelijat ovat kokeneet Suomi-pajaan osallistumisen vaikuttaneen heidän suomen kielen taitoonsa ja vertailen osallistujille teetettyjen kartoitusten tuloksia ennen ja jälkeen Suomi-pajoihin osallistumisen. Olen kiinnostunut siitä, onko opiskelijan suomen kielen osaamiskartoituksen tuloksissa tapahtunut muutosta kun hän on saanut tukea Suomi-pajasta.

Maahanmuuttaja-asiakkaiden suomen kielen tukeminen ammattiopinnoissa on oleellinen osa nykyistä työnkuvaani. Tukea ja ohjausta tarvitsevia maahanmuuttajia on runsaasti, joten suomen kielen oppimisen tehostaminen hyödyttää sekä opiskelijoita, että minua työssäni. Olen työskennellyt aiemmin alaikäisten ilman huoltajaa Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden tuki-

asumisyksikössä sekä maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa. Henkilökohtaisesti minua kiinnostaa maahanmuuttajien sijoittuminen suomalaiseen työelämään ja heidän kouluttautumisen vahvistaminen.

En ole aiemmin tehnyt määrällistä tutkimusta enkä kerännyt informaatiota asiakasryhmästä, joten osaamiseni kehittyi näissäkin asioissa opinnäytetyöprosessin myötä.

Opinnäytetyöni on työelämälähtöinen, tutkimukseni tilaaja on Salon seudun ammattiopiston pedagoginen johtaja.

Työelämän tutkimusta luonnehtii ammatillisuus, sillä tutkittava on asioita, jotka kuuluvat omaan ammattialaan. Työelämälähtöisyys ja ajankohtaisuus säätelevät tutkimustarpeita. Tutkimuksen kohteina ovat työelämän käytännöt, jotka tarvitsevat kehittämistä, muuttamista, ylläpitämistä tai jopa kokonaan uusien käytäntöjen luomista. (Vilkkä 2015, 18).

2 SALON SEUDUN AMMATTIOPISTO

Salon seudun ammattiopisto sijaitsee Salon kaupungissa, Varsinais-Suomessa. Ammattiopistossa opiskelee vuosittain noin 7 000 opiskelijaa. Ammattiopisto tarjoaa nuorille, aikuisille, yrityksille ja työyhteisöille monipuolista mahdollisuudet ammatillisen osaamisen kasvattamiseen.

Salon seudun ammattiopiston ylläpitäjäorganisaatio on Salon seudun koulutuskuntayhtymä. Koko kuntayhtymässä työskentelee noin 300 työntekijää, joista 80 % toimii opetustehtävissä. Koulutuskuntayhtymän omistavat kuusi Salon alueen kuntaa sekä kaupunkia: Kemiönsaari, Koski TL, Paimio, Sauvo, Somero ja Salo. (Salon seudun koulutuskuntayhtymän www-sivut 2018).

Ammatillisella koulutuksella on tarkoitus lisätä väestön ammattitaitoa ja pätevyyttä, kehittää työelämää, ennaltaehkäistä työttömyyttä, lisätä yrittäjyyttä, kouluttaa hyviä kansalaisia ja tarjota mahdollisuuksia jatko-opintoihin. (Laukia & Isacsson 2017, 19.) Opiskelijoiden määrät eivät enää kasva, vaan käytännössä kaikille toisen asteen opiskeluista kiinnostuneille löytyy opiskelupaikka. Vuonna 2015 ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeli 166 967 opiskelijaa ammatillista perustutkintoa, kun vuonna 2013 vastaava luku oli 170 836. (Laukia & Isacsson 2017, 17). Nuorten ikäluokkien pienentyessä aikuisten ja maahanmuuttajien kouluttaminen tulee entistä tärkeämmäksi.

Viime vuosina Salon seudun ammattiopistossa on tapahtunut suuria muutoksia, vuonna 2016 alusta Salon seudun aikuisopisto, oppisopimustoimisto ja ammattiopisto yhdistyivät yhdeksi ammatillisen koulutuksen reformia ennakoivien. Ammatillisen koulutuksen reformi astui voimaan vuoden 2018 alusta.

Ammatillisen koulutuksen reformi on hallituksen yksi kärkihankkeista, jossa uudistetaan ammatillisen koulutuksen rahoitusta, ohjausta, toimintaprosesseja, tutkintojärjestelmää ja järjestäjästruktuureita. Uuden lain lähtökohtana on osaamisperusteisuus sekä asiakaslähtöisyys. Työpaikoilla tapahtuva oppiminen lisääntyy ja sääntelyä puretaan. Ammatillisen koulutuksen uudistus on

välttämätöntä, sillä tulevaisuudessa työelämässä tarvitaan uudenlaista osaamista ja ammattitaitoa sekä koulutukseen on käytettävissä aiempaan vähemmän rahaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut 2018).

3 AMMATILLISEN KOULUTUKSEN REFORMI

Laki ammatillisesta koulutuksesta astui voimaan 1.1.2018 ja se kumosi vanhat lait ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. Aikuisten ja nuorten koulutusten välillä ei ole enää eroa uudessa ammatillisessa koulutuksessa. Jokaisen opiskelijan kohdalla tehdään henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS), jossa huomioidaan aiemmin hankittu osaaminen ja luodaan yksilöllinen suunnitelma opintojen suorittamiseksi. Tästä syystä myös opintojen kesto vaihtelee eri opiskelijoiden välillä. Opiskelijan HOKS:iin kirjataan myös opiskelijan tarpeesta lähtevät opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot, esimerkiksi kielitaidon kehittämisen tuki, kielellisten ja matemaattisten taitojen ja opiskelutekniikoiden tuki. Opinnoissa saavutettu osaaminen osoitetaan näytöissä tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa. Ammatillisessa koulutuksessa voi suorittaa perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Koko tutkinnon suorittamisen lisäksi on mahdollista suorittaa vain tutkinnonosia opiskelijan tarpeiden mukaan. Koulutukseen voi hakeutua tarpeen mukaan jatkuvan haun kautta, erityisesti peruskoulun päättävälle tarkoitettu yhteishaku järjestetään joka kevät. (Opetushallituksen www-sivut 2018).

Valtakunnallista kielikoetta ei järjestetä jatkossa eikä riittävää kielitaitotasoa ole määritelty valtakunnallisesti. Oppilaitoksen tulee kuitenkin varmistaa, että hakijalla on riittävät kielelliset edellytykset tutkinnon suorittamiseksi, tämän arvioi jokainen koulutuksen järjestäjä itse. Kielitaito arvioidaan tutkintokohtaisesti ja kielitaito voidaan arvioida erilaisiksi eri aloilla. On mahdollista, että hakija voi joutua käymään useassa eri kielitaidon arvioissa, jossa huomioidaan kui-

tenkin myös kielitaidon kehittyminen opintojen aikana. Opetus- ja kulttuuriministeriössä on suunnitteilla sähköinen kielikoe opiskelijavalintojen ja ohjauksen tueksi. Tällä hetkellä oppilaitokset voivat halutessaan käyttää aiempaa valtakunnallista kielikoetta. (Opetushallituksen www-sivut 2018).

Reformin tuomat muutokset huolettavat osaa oppilaitoksista ja opiskelijoista. Huolena on opiskelijoiden aseman eriarvoistuminen sekä koulutukseen kohdistuneet rahoituksen leikkaukset. Opinnot siirtyvät aiempaan enemmän työpaikoille pois oppilaitosympäristöstä. Huolena on työpaikkojen riittävyys kaikille opiskelijoille sekä työpaikkojen kyky ottaa aiempaan suurempi vastuu erityisesti nuorten koulutuksesta. Reformin todelliset vaikutukset tulevat näkymään ajan kanssa, tällä hetkellä oppilaitosten tärkeä tehtävä on antaa hakijoille ja opiskelijoille riittävästi informaatiota ammatillisen koulutuksen reformin tuomista muutoksista. (Studentumin www-sivut 2018).

Henkilökohtaisesti pidän tärkeänä selvittää maahanmuuttajaopiskelijoiden kohdalla heidän opiskelutaitojaan, mahdollisia oppimisvaikeuksia sekä kielitaidon tilanne ja kehittyminen, jotta myös maahanmuuttajaopiskelijat pärjäävät reformin tuomissa muutoksissa toisen asteen opinnoissa.

4 TUTKIMUSASETELMA

Opinnäytetyöni on kvantitatiivinen tutkimus. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa hyödynnetään määrällisyyttä eri tavoin: määrien jakautumia, muutoksia ja/tai eroja. Määrällisyyden avulla kuvataan ja tutkitaan tutkittava olevaa ilmiötä. Määrät ja määrien muutokset tiivistetään tunnusluvuiksi, jotka analysoidaan useimmiten tilastollisesti. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Yläne & Paavilainen 2014, 83). Määrällisessä tutkimuksessa asioita ja ominaisuuksia käsitellään numeroiden avulla. Määrällinen tutkimus vastaa esimerkiksi kysymyksiin kuinka moni, kuinka paljon ja kuinka usein. (Vilka 2007, 14).

Tutkin Suomi-pajan toimivuutta maahanmuuttajaopiskelijoiden opintojen tukena. Tietoa kartoitan sekä opiskelijoilta itseltään että osaamiskartoituksella, joka pisteyttää opiskelijan suoriutumisen suomen kielen tehtävissä.

Opinnäytetyöni kohderyhmänä ovat Suomi-pajoihin osallistuneet maahanmuuttajaopiskelijat, jotka ovat ammatillisissa opinnoissa. Osaamiskartoitus tulee olla myös tehtynä digitaalisesti syksyn 2017 aikana, jotta löytyy teettämälteni uusintakartoitukselle jokin vertailukohta. Kyselylomakkeen pyrin teettämään jokaiselle Suomi-pajaan osallistuneelle. Muut oppilaitoksen opiskelijat rajautuvat opinnäytetyöni kohderyhmän ulkopuolelle.

4.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyöni avulla Suomi-pajaa ja myös mahdollisesti muita suomen kielen tukipalveluita pystytään kehittämään Salon seudun ammattiopistossa. Tutkimukseni avulla Suomi-pajan sisältöä voidaan muuttaa ja muokata tulosten perusteella palvelemaan paremmin maahanmuuttajaopiskelijoiden tarpeita ja suomen kielen osaamisen kehittymistä.

Työskenneltyäni maahanmuuttajien parissa olen huomannut miten merkittävä asia heille on löytää oikea ammatti sekä koulutusta vastaavaa työtä. Maahanmuuttajat ovat useasti jo kotimaassaan tottuneet tekemään kovasti töitä, joten opiskeluun liittyvä työmäärä ei heitä pelota. Maahanmuuttajat kaipaavat rohkaisua suomen kielen käyttämiseen ja monesti vähättelevät omaa kielitaitoaan. Pienetkin onnistumiset opintojen edetessä pitävät yllä heidän motivaatiotaan. Ammatillisissa opinnoissa käsitellään suomen kieltä eri tavoin, kuin Suomi-pajalla S2-opettajan toimesta. Suomi-pajat vastatessaan maahanmuuttajaopiskelijoiden toiveisiin ja tarpeisiin lisäävät omalta osaltaan opiskelumotivaatiota.

Syksyllä 2017 Salon seudun ammattiopistossa opiskeli Nuotta-hankkeen mukaan noin 250 maahanmuuttajaopiskelijaa ammatillisessa koulutuksessa.

Yhä useammalla maahanmuuttajaopiskelijalla on heikko suomen kielen taito aloittaessaan ammatilliset opinnot.

4.2 Suomi-paja Salon seudun ammattiopistossa

Ammatillisessa koulutuksessa on keskeistä suomi toisena kielenä (S2)-opetuksen järjestäminen maahanmuuttajaopiskelijoille. S2-opetuksen järjestämistavat ovat oppilaitoksissa erilaisia. Tarpeet ja resurssit määrittelevät pitkälti sen millä tavalla S2-opetus on organisoitu, erot oppilaitosten välillä voivat olla valtavatkin. (Nissilä & Sarlin 2009, 14).

Salon seudun ammattiopistossa aloitettiin Suomi-paja ammatillisissa opinnoissa olevien maahanmuuttajien opintojen tukena elokuussa 2017. Pajatoimintaa on viikoittain, joka toinen viikko palvelualojen opiskelijoille ja joka toinen viikko tekniikan alojen opiskelijoille. Pajalla työskentelee suomen kielen opettaja sekä kehittämistoiminnan ohjaaja/projektityöntekijä ohjaa opiskelijoita. Suomi-pajan toteuttamisesta on vastannut syksyllä 2017 NUOTTA-hanke.

NUOTTA-hankkeen (NUOTTA- nuoria osaajia työvoimaa tarvitseville aloille) kohderyhmänä ovat ammatillisissa opinnoissa olevat aliedustetut ryhmät, kuten romani- ja maahanmuuttajaopiskelijat. Hankkeen tavoitteena on edistää kohderyhmän ammatillisia opintoja ja työllistymistä työvoimaa tarvitseville aloille. Hankkeessa kehitetään ammatilliseen koulutukseen hakeutumista, opintojen etenemistä tukevia pedagogisia menetelmiä ja materiaaleja ja kulttuurista osaamista oppilaitoksissa ja työpaikoilla. Hankkeen toimenpiteitä ovat muun muassa suomen kielen tuki opintojen aikana, materiaalien kokoaminen ja kehittäminen opintojen tueksi sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön osaamisen vahvistaminen kohderyhmän ohjaamisessa ja opettamisessa. Hanketta toteuttavat Turun kaupunki, Salon seudun koulutuskuntayhtymä, Raision seudun koulutuskuntayhtymä ja Peimarin koulutuskuntayhtymä helmikuusta 2017 tammikuulle 2019. Hankkeelle on myönnetty Keski-Suomen ELY-keskuksen Euroopan sosiaalirahaston tuki. (Salon seudun koulutuskuntayhtymän www-sivut 2018).

Karoliina Kuisman Vantaan kaupungille toteuttamassa tutkimuksessa käsiteltiin S2-opetusta, jota on tarjolla monissa ammatillisissa oppilaitoksissa. (Aunola 2004, 49.) Kyselyjen perusteella S2-opetuksen sisältö painottui erityisesti ammattialan sanaston ja käsitteiden opiskelu. Niiden hallinta luonnollisesti helpottaa opetussisältöjen omaksumista ja omaksutun tiedon osoittamista. Kyseisten sisältöjen opettaminen on haasteellista, eikä S2-opettaja voi tuntea oppilaitoksen eri alojen ja tutkintojen ammattikäsitteistöä. Ammattikielen opettaminen vaatii siis paljon valmistelua ja opettajan perehtymistä. Sellaisenaan S2-opetukseen soveltuvaa materiaalia on vähän tarjolla eri aloilla, joten S2-opettaja työstää materiaaleja yksin tai esimerkiksi yhteistyössä ammattiaineen opettajan kanssa. (Aunola 2004, 51-52).

4.3 Opiskelijoiden osaamisvalmiuksien kartoittaminen

Olen keskustellut jo aiemmin Salon seudun ammattiopiston matriisin erityisopettajan kanssa maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden oppimisvaikeuksista sekä erityisesti niiden havaitsemisen haasteista. Matriisin erityisopettaja kertoi, että maahanmuuttajaopiskelijoiden suomen kielen taitojen kehittymistä ja mahdollisten ongelmien havaitsemiseksi tulisi heidän kielitaitojaan testata tietyin väliajoin samaa testiä käyttäen. Tästä sain idean käyttää digitaalisessa oppimisympäristössä olevaa opiskeluvaikeuksien kartoitusta apuna tutkiesani Suomi-pajan vaikutusta osallistujien suomen kielen taidon kehittämisessä.

Maahanmuuttajien kielenoppimiseen liittyvät ongelmat vaativat useasti erityistä tukea. Maahanmuuttajaopiskelijoiden erityisopetuksen tarve on vaikeasti selvitettävissä, koska oppimisvaikeuksien arviointi on varsin hankalaa ja vaativaa. (Jahnukainen 2002, 223). Maahanmuuttajaopiskelijoiden ongelmia on vaikea arvioida esimerkiksi sopivan testistön puuttumisen vuoksi. (Metsänen & Nisula 2013, 20.)

Meidän tulisi muistaa, että oppimisvaikeutta arvioitaessa omat käytäntömme ovat kulttuurisesti värittyneitä. Se miten määrittelemme oppimisvaikeutta, liittyy vahvasti länsimaiseen ja suomalaiseen koulutus- ja tutkimusperinteeseen. Suomessa ei ole normeja maahanmuuttajille luki-, matematiikka- ja kykytesteissä. Testien normeja ei siis voi suoraan käyttää pääteltäessä maahanmuuttajan oppimiseen ja oppimisvaikeuksiin liittyen. (Arvonen, Katva & Nurminen 2010, 65- 66.)

4.4 Aineistonkeruu ja analyysi

Kerään aineistoni osaamiskartoituksella Salon seudun ammattiopiston digitaalisesta oppimisympäristössä Digicampuksessa sekä laatimallani kyselylomakkeella Google Formsilla. Kyselylomakkeella osallistujat saavat itse arvioida kielitaitonsa kehittymistä ja vastaavasti Digicampuksen osaamiskartoitusten vertailulla hankin tietoa, onko heidän suoriutumisensa suomen kielen kartoituksessa parantunut. Digicampuksen osaamiskartoitusta voidaan hyödyntää myös jatkossa Salon seudun ammattiopistossa opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä arvioitaessa ja analysoitaessa.

Teetän osaamiskartoituksen uudelleen Suomi-pajaan osallistuneille joulukuun 2017 ja tammikuun 2018 aikana ja tilastoin sekä vertaan syksyn 2017 kartoitusta uuden kartoituksen tuloksiin. Saman kartoituksen teettäminen ja tulosten vertaaminen perustuu Salon seudun ammattiopiston matriisin erityisopettajan kanssa käymääni keskusteluun, jossa hän kertoi käyneensä maahanmuuttajien oppimisvaikeuksia käsitelleessä koulutuksessa. Koulutuksessa hänelle oli neuvottu toistamaan maahanmuuttajalle teetettyä testiä uudelleen, näin tulokset ovat keskenään vertailukelpoisia ja maahanmuuttajaopiskelijan taitotason kehittyminen tai mahdolliset oppimisen haasteet on helpompi havaita.

Keräämäni aineiston vien taulukkoon ja tuloksista teen muutoksia kuvaavia kuvioita. Määrällisessä tutkimuksessa ollaan usein kiinnostuneita asioiden

välisistä riippuvuussuhteista. Kahden muuttujan välistä riippuvuutta voi tarkastella ristiintaulukoinnilla ja erilaisilla riippuvuuksia kuvaavilla tunnusluvuilla. (Kananen 2008, 44).

Tutkimuksessa on huomioitu subjektiivinen kokemus kielitaidon kehittymisestä sekä osaamiskartoitus, joka mittaa suomen kielen osaamista ennen Suomi-pajaan osallistumista, sekä sen jälkeen, kun opiskelija on osallistunut pajaan.

5 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Pidämme käyttämäämme kieltä samanlaisena kuin hengittäminen, huomaamme sen olemassaolon vasta kun alkaa ilmetä ongelmia. Ilman minkäänlaista kieltä kauppa ja teollisuus pysähtyisivät sekä kaikki kulttuuri. Kieli toimii muun muassa ajattelun, tiedonhankinnan, sosiaalisten suhteiden luomisen ja tunteiden ilmaisemisen välineenä. (Pollari & Koppinen 2011, 121-123).

5.1 Maahanmuutto ja maahanmuuttajat

Tilastokeskuksen mukaan maahanmuuton uusi ennätystulos tehtiin vuonna 2016, jolloin Suomeen muutti 34 905 henkilöä. Se oli 21 % enemmän kuin vuonna 2015. Myös maastamuutto lisääntyi, Suomesta muutti pois 18 082 henkilöä.

Suomeen muuttaneista lähes kaikki tulivat EU:n ulkopuolelta vuonna 2016. Maahanmuuton voitto oli suurinta Irakista (reilu 3 000 muuttajaa), toiseksi suurin Venäjältä (reilu 2 000 muuttajaa) ja kolmanneksi eniten Afganistanista (reilu 1 000 muuttajaa). (Tilastokeskuksen www-sivut 2018).

1990-luvun loppupuolella suomalainen vähemmistöpolitiikka muuttui tavoitteeltaan integraatiopyrkimykseksi ja kulttuurien moninaisuus alettiin nähdä hyväksyttävänä asiana. Integraatiossa on kyse siitä, ettei yhteiskunta pyri ainoastaan sopeuttamaan toisesta kulttuurista tulleita maan omaan kulttuuriin,

vaan yhteiskunta myös muuttaa omia toimintojaan. Integraatio on nähtävissä myös koulumaailmassa, sillä maahanmuuttajaopiskelijat pyritään nopeasti integroimaan osaksi normaalia perusopetusta. Näin maahanmuuttajaopiskelijoiden sopeutumista parannetaan sosiaalisella vuorovaikutuksella suomalais-taustaisten kanssa. Tällä tavoin myös edistetään vertaisoppimisella suomen kielen oppimista. Maahanmuuttajalapselle ja -nuorelle koulu on merkittävässä roolissa kotoutumisprosessissa. Koulu voi olla mahdollisuuksien paikka, sillä maahanmuuttajataustainen opiskelija saa mahdollisuuden oppia uuden kotimaan kieltä ja tapoja sekä luoda itselleen sosiaalisen verkoston. Sopeutuminen kouluun auttaa merkittävästi opiskelijan sopeutumista uuteen kotimaahan ja yhteiskuntaan.

Uuden kotimaan yhteiskunnan instituutiot edustavat kantaväestön kulttuuria ja arvoja, näin on myös koulumaailmassa. Suomessa olevilla maahanmuuttajalapsilla- ja nuorilla on todettu olevan muita enemmän oppimisvaikeuksia. Eri-tyisesti EU-alueen ulkopuolelta tulevilla kouluosaaminen on kantaväestön tasoa heikompaa. Näiden opiskelijoiden riski päätyä erityisopetukseen ja koulupudokkaiksi on suurempi kuin kantaväestöllä. Yleisesti maahanmuuttajien suomen kielen oppimista heikentävät kielikoulutuspalveluiden puute, heterogeeniset opetusryhmät, kunnittain vaihtelevat, omalla äidinkielellä järjestettävän opetus riittämättömyys ja jonot koulutukseen pääsemiseksi. (Jahnukainen 2012, 249-250).

Suomen väestön ikääntyminen nopeutuu tulevaisuudessa eikä koulutuspolitiikassa ole kyetty ennakoimaan alojen työmarkkinoiden heilahtelua. Joillakin aloilla on työttömyyttä, kun toisilla on puutetta koulutetuista henkilöistä. Väestön ikääntyminen ja koulutuspolitiikan aukot johtavat siihen, että ulkomaista työvoimaa tullaan tarvitsemaan tulevaisuudessa melko suuria määriä. (Mannila & Kuitunen 2015, 17). Maahanmuuttajat ovat keski-ikästään nuorempia kuin suomalaiset ja Suomessa syntyykin yhä enemmän lapsia, joiden etninen identiteetti on muu kuin suomalainen. (Mannila & Kuitunen 2015, 18).

Maahanmuuttajista puhuttaessa tarkoitetaan usein yhtä joukkiota. Tällä joukolla on yhteistä oikeastaan vain se, että he ovat jättäneet kotimaansa ja muuttaneet Suomeen asumaan ja elämään. He edustavat eri kansallisuuksia, ammatteja, koulutustaustoja ja syitä maahantulolle. (Jahnukainen 2012, 253).

Kansainväliset suhteet ovat muuttuneet merkittävästi, koulutetun työvoiman liikkuminen maasta toiseen on lisääntynyt, sotien, talouden heikentymisen, ja ilmaston muutoksen myötä myös pakolaisia on enemmän kuin koskaan koko maailmassa. Maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt myös Suomessa 90-luvulta lähtien. Suomessa asuu myös paljon toisen polven maahanmuuttajia, eli he ovat syntyneet Suomessa maahanmuuttajaperheeseen. (Mannila & Kuitunen 2015, 11).

5.2 Kielitaidon merkitys

Globalisaatio ja väestönkasvu ovat vaikuttaneet siihen, että ihmiset liikkuvat ja muuttavat entistä enemmän ja laajemmalle alueelle kuin aiemmin. Ihmiset muuttavat työn perässä ja maailman kriisit vaikuttavat pakolaisaalloilla lisääntyneenä muuttoliikkeenä. Kielitaidolla on merkitystä, kun mitataan sopeutumista uuteen kulttuuriin esim. kouluttautumisen ja työllistymisen näkökulmasta. Suomessa tarvitaan tulevaisuudessa maahan pysyvästi jääviä, työelämän käytettävissä olevia maahanmuuttajia. Jotta näin tapahtuu, tulee maahanmuuttajien kotimaisten kielten taitoja edistää. Myös työelämän ulkopuolella olevien lapsia kotona hoitavien sekä iäkkäiden maahanmuuttajien kielitaidon vahvistaminen ja työelämään sijoittuminen ovat tavoitteena. (Mutta, Lintunen, Ivaska & Peltonen 2014, 11-12).

Yleisin syy siihen, miksei maahanmuuttajaa valita työtehtävään, koulutukseen tai työelämävalmennukseen on puutteellinen suomen kielen taito. On tyypillistä, että maahanmuuttajan kielitaito on heikko eikä sen kehittyminen vaikuta todennäköiseltä. Tällöin mahdollisesti potentiaalinen, motivoitunut sekä työkykyinen henkilö katoaa työmarkkinoilta. Heikon kielitaidon taakse voi kätkeytyä monia eri tekijöitä, kuten pohjakoulutuksen tai työkokemuksen puute, erilaiset

oppimisvaikeudet, traumat tai muuten rajoittunut toimintakyky. Kielikoulutus tai työelämävalmennus eivät poista näitä tekijöitä, jolloin kielitaito kuihtuu ja työmarkkinoille pääsy estyy. (Metsänen & Nikander 2012, 70).

Opetuskielen osaaminen on keskeinen tekijä opinnoissa menestymisen kannalta. (Mutta, Lintunen, Ivaska & Peltonen 2014, 26.) Sosiologi Pierre Bourdieun mukaan valtakielen osaamattomuus on yksi tärkeimmistä eriarvoisuutta ylläpitävistä tekijöistä monikulttuurisissa yhteiskunnissa. Bourdieun mukaan kielitaito on tärkeä osa yksilön henkilökohtaisia, historiallisia ja sosialisointia muokkaavia ominaisuuksia. Yksilön kielellinen pääoma on muunnettavissa sosiaalisesti ja taloudelliseksi pääomaksi. (Talib & Lipponen 2008, 106).

Salon seudun sanomissa kerrottiin keväällä Kuntoutussäätiön tutkimusryhmän selvityksestä kotoutumisen toimivuudesta. Suomella on edessä iso koulutushaaste maahanmuuttajien työllistymisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen parantamiseksi. Maahanmuuttajista pelkän perusasteen suorittaneiden määrä on korkeampi kuin kantaväestöllä, keskiasteen koulutuksessa on selvityksen mukaan selkeä vajaus. Keskiasteella eli lukioissa ja ammatillisessa koulutuksessa tarvittaisiin erityistukea maahanmuuttajille opintojen sujuvoittamiseksi. Huolta on myös toisen polven maahanmuuttajista, jotka saattavat kokea olevansa hyljeksittyjä, vailla yhteiskunnan arvostusta ja haluamiaan työtehtäviä. Heidän turhautumisensa estämiseksi tulee nopeuttaa integrointia. Tutkimusten mukaan sekä työttömyys että erilaiset sosiaaliset ongelmat kasvavat heikosti koulutetuille. (Jääskeläinen 2018, 8).

5.3 Kielitaito ammatillisissa opinnoissa

Maahanmuuttajanuorten vähäinen siirtyminen lukioon ja ammatilliseen koulutukseen sekä opintojen keskeyttäminen ovat seurausta heidän kokemistaan puutteellisista kielellisistä valmiuksista. Maahanmuuttajanuorten syrjäytymisriski on myös moninkertainen verrattuna kantaväestön nuoriin. Kotoutumisessa keskeisessä roolissa on koulutus ja onkin tärkeää, että koulutusorgani-

saatiossa kehitetään pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti maahanmuuttajaopiskelijoiden tukitoimia. (Metsänen & Nisula 2013, 11). Maahanmuuttajaopiskelijoiden opintoja onkin usein tarpeen tukea erityisjärjestelyin, jotta esimerkiksi heidän kielitaitonsa paranee ja kehittyy ja he selviäisivät paremmin opinnoissaan. (Aunola 2004, 16.)

Maahanmuuttajan opintoihin onnistumisen kannalta tärkeitä ovat opiskelijan strategiset taidot, joita arvioidaan harvoissa kielikokeissa erikseen. Jatkuva ympäristön hyödyntäminen oppimisessa, sanakirjan järkevä käyttö, innostuneisuus tiedonhakuun ja sanan merkityksen arvaaminen kontekstissa ennustavat kielenoppimisen nopeaa edistymistä. Sosiaalinen henkilö, joka saa helposti kavereita, oppii vierasta kieltä nopeammin, kuin syrjäänvetäytyvä, jolle koulussa järjestetään varta vasten tilaisuuksia harjoitella suomen kielen puhumista. Yksilön kykyyn kehittää kielitaitoaan vaikuttavat hänen taidot ja ominaisuudet, mutta myös oppimisympäristöllä on merkitystä. (Aunola 2004, 185).

Monikulttuuriseen ohjaukseen ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa tapaa, sillä opiskelijat tulevat eri kulttuureista ja lähtökohdista. Opiskelijan riittämätön kielitaitoasettaa ohjaukselle omat haasteensa. Useasti myös ainoa yhteinen kieli on suomi. On tärkeä varmistaa, että asia tulee ohjaustilanteessa ymmärrettyä samalla tavalla, tässä auttaa rauhallinen ja selkeä lähestymistapa.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa kaikilla opiskelijoilla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta ohjausta opintoihin. Ammattia opiskeltaessa opiskelijan pitää omaksua uusi ammatillinen sanasto, käsitteet ja työskentelytavat sekä oppia toimimaan uudenvälisessä työympäristössä. Motivaation lisäksi opiskelijan suomen kielen taito on olennaisessa asemassa. Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat haluavat usein sulautua suomalaisten opiskelijoiden joukkoon. Henkilökunnan tulee huomioida asia, tarjota erityistä tukea ja varmistaa samalla ettei maahanmuuttajaopiskelijoita leimata millään lailla. (Korhonen & Puukari 2013, 254-255).

Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat ovat paitsi kulttuurisesti ja kielellisesti, myös luku- ja kirjoitustaidoiltaan toisistaan poikkeavia. Monikulttuurisen opetuksen perustana onkin täsmällisen palautteen antaminen toiminnasta ja uuden oppimisesta. (Matinheikki-Kokko 1999, 70).

Monikulttuurisessa koulussa haasteena ovat ennakkoluulot, suvaitsemattomuus sekä rasismi. Yleensä opiskelijat eivät kuitenkaan suoraan myönnä suvaitsemattomuuttaan vaan kertovat, että kaikkia tulisi kohdella tasavertaisesti. Kuitenkin arjen tilanteita tutkittaessa on havaittu, että monien nuorten asenteet maahanmuuttajien kohtaamisissa ovat selvästi suvaitsemattomia. (Jahnukainen 2012, 267-268).

Maahanmuuttajaopiskelijan osallistumista oppimiseen voi haitata kieliongelmat, joiden takia opettaja ei kykene tunnistamaan opiskelijan kokemuksia kotimaassa. Eri kulttuureissa voi olla erilaiset merkityksenannot asioille, se mikä suomalaisessa kulttuurissa koetaan tärkeänä, ei toisessa kulttuurissa välttämättä ole. Maahanmuuttajaopiskelijalla voi puolestaan olla haasteita tunnistaa yhteyksiä ja merkityksiä opettajan käyttämille käsitteille, termeille, teemoille ja opetusaiheille, jos niihin ei ole syntynyt aikaisempien kokemuksiansa kautta kiinnittymispintaa. Tällaisessa tilanteessa täytyy varata aikaa, jotta opiskelija ymmärtää asian ja kykenee yhdistämään uutta tietoa aiemmin oppimaansa ja kokemaansa. (Metsänen & Nisula 2013, 72).

Maahanmuuttajien opintoja voivat hankaloittaa opiskeluun riittämättömän kielitaidon lisäksi vähäinen aiempi perusopetus sekä erilaiset traumat. Vaikka puhekieli olisikin sujuvaa siitä huolimatta opetuksen ja siihen liittyvien käsitteiden ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen tai kirjallinen tuottaminen voivat olla opiskelijalle vaikeita. (Korkeamäki & Nukari 2014, 11).

Maahanmuuttajien opetusjärjestelyissä voisi olla hyvä huomioida käsitteellisen oppimisen vaikeudet. Erityisen tärkeää se on silloin, jos puhutaan asioista, jotka ovat tuntemattomia maahanmuuttajien kulttuurissa. Opiskelijan on helppompaa ymmärtää ja hahmottaa mistä on kyse, jos hän saa nähdä ja kokea käsiteltävän asian. (Aunola 2004, 42).

Opiskelijan opintojen etenemisen ongelmat on aina syytä selvittää. Ongelmien tunnistamista voi vaikeuttaa erilaisten haasteiden ja ongelmien päällekkäisyys. Esimerkiksi masennus, kriisit perheessä tai elämänhallinnan vaikeudet voivat hankaloittaa oppimista. Ohjauksen ja erityisen tuen tarpeen kartoittaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on sekä opiskelijan että oppilaitoksen etu. Oikein kohdistetut tukitoimet vähentävät opintojen keskeyttämistä ja mahdollistavat parempien oppimistulosten saavuttamisen, joka vaikuttaa opiskelijoiden työllistymiseen. (Metsänen & Nisula 2013, 19).

Maahanmuuttajien koulutuksen kielellinen tavoite on toiminnallinen kaksikielisyys. Se ei tarkoita täydellistä kaksikielisyyttä, mikä onkin äärimmäisen harvinaista. Useimmilla kielet eriytyvät eri elämänalueiden mukaan eikä juurikaan kukaan koe elämässään kaikkia asioita usealla kielellä. Toiminnallisella kaksikielisyydellä tarkoitetaan taitoa käyttää kahta kieltä koulutuksen ja työelämän välineenä. Kielellinen pohja, joka mahdollistaa uusien taitojen hankkimisen sekä vuorovaikutukseen osallistumisen. (Matinheikki-Kokko 1999, 92).

5.4 Maahanmuuttajien oppimisvaikeudet

Oppimisvaikeudella tarkoitetaan yleisesti sitä, että taitojen oppiminen on hidasta eikä etene odotetulla tavalla. Määrittelyn kannalta on oleellista, että lisäopetuksesta tai tuesta huolimatta taidon oppiminen on hankalaa sekä työlästä. Määrittelyn tasolla oppimisvaikeudet liitetään koulutaitojen oppimisen ongelmiin. Useasti oppimisvaikeudet ilmenevät koulussa akateemisten perustaitojen (lukeminen, kirjoittaminen, laskeminen) oppimisen hankaluutena. (Arvonen, Katva & Nurminen 2010, 82).

E erityisen haastavaa on maahanmuuttajataustaisen oppijan opiskeluvaikeuksien tunnistaminen, usein on haastavaa erottaa onko kyseessä heikko suomen kielen taito, kielenkehityksen häiriö vai kehityksen viivästymä. (Nissilä & Sarlin 2009, 22.)

Maahanmuuttajien oppimisvaikeuksia on tutkittu melko vähän, ainakin tois-
taiseksi. Tehdyissä tutkimuksissa on ilmennyt, että maahanmuuttajalapsilla on
usein puhumiseen, lukemiseen, kirjoittamiseen ja matematiikkaan liittyviä
haasteita. Yleensä oppimisvaikeudet ovat pysyviä, mutta eivät silti aina ole sa-
manlaisia äidinkielessä ja opitussa kielessä. Diagnosointi oppimisvaikeuksista
tulee tehdä aina molemmilla kielillä ja pääasiassa opiskelijan vahvimmalla kie-
lellä. (Nissilä & Sarlin 2009, 38).

Maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistamista on pidetty erityisen
haastavana, sillä siihen soveltuvia menetelmiä ei oikein ole. Oppimisvaikeuk-
sien tunnistamisen välineet ovat kieli- ja kulttuurisidonnaisia, eivätkä sovellu
sellaisinaan maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistamiseen. Tunnista-
mattomat oppimisvaikeudet voivat heikentää oleellisesti maahanmuuttajan
mahdollisuuksia edetä opiskeluissa tai työelämässä, haitata arjessa selviyty-
mistä ja vaikuttaa kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Oppimisvaikeuksien tun-
nistamisella ja oikealla tuella edistetään kotoutumista ja suomalaisen yhteis-
kuntaan kuulumisen tunnetta. Ongelma ei ole vain suomalaisessa yhteiskun-
nassa, vaan EU:n tasolla pohditaan maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien ar-
viointia ja siihen tarkoitukseen soveltuvia menetelmiä. (Nissilä & Sarlin 2009,
64).

Kirjassa *Maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistaminen* on listattu asi-
oita, joita on hyvä selvittää maahanmuuttajaopiskelijan lukivalmiuksia arvioita-
essa. Esimerkiksi minkä ikäisenä henkilö on oppinut lukemaan, onko saanut
yleistä lukutaidon opetusta, tuleeko ympäristöstä, jossa kirjallista materiaalia
on määrällisesti paljon vai ympäristöstä, jossa kirjallista perinnettä ei juurikaan
ole (Arvonen, Katva & Nurminen 2010, 113.)

Oppimisvaikeuksien tunnistaminen maahanmuuttajaopiskelijalla vaatii hänen
taitojensa kehittymisen seuranta. Päätelmiä oppimisvaikeuksista ei voi tehdä
nopeasti, mutta tukea oppimiseen voidaan antaa jo varhain. Myös silloin, kun
oppimisen pulmalla ei ole vielä nimeä. (Arvonen, Katva & Nurminen 2010,
210.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

Suomi-pajaan osallistui syksyn 2017 aikana kaikkiaan 37 opiskelijaa. Opiskelijat opiskelevat ammatillisissa opinnoissa, he ovat aloittaneet opintonsa eri aikoihin ja opiskelevat myös eri aloilla. Suomi-paja on suunniteltu niin, että joka toinen viikko pajaan osallistuisi hyvinvointi-, kulttuuri- ja palvelualojen maahanmuuttajaopiskelijat ja joka toinen viikko tekniikan ja rakentamisen alan maahanmuuttajaopiskelijat. Valtaosa opiskelijoista oli heidän oman vastuuopettajan Suomi-pajan opetustapahtumiin kiinnittämiä, mutta pajalle saa tulla myös ilman ennakoilmoitusta. Kun opiskelijat ovat kiinnitetty opetustapahtumaan, Suomi-paja näkyy heidän lukujärjestyksessään ja heidän läsnä- tai poissaolopöytäkirjaan voidaan helpommin seurata.

Syksyn 2017 viimeisillä Suomi-paja kerroilla joulukuussa oli tarkoitus teettää kaikille osallistujille kysely sekä kartoitus. Olin varannut ATK-luokan sekä Suomi-pajaan osallistunutta henkilökuntaa avukseni. Opiskelijoita ohjeistettiin yhteisesti kyselylomakkeen täyttämässä ja heillä oli mahdollisuus kysyä apua, mikäli eivät ymmärtäneet jotakin kohtaa lomakkeessa. Myös osaamiskartoituksessa toimittiin samoin, ensin ohjeistin opiskelijat yhteisesti ja sitten heillä oli mahdollisuus kysyä tarvittaessa apua tai lisäohjeita. Maahanmuuttajaopiskelijoita puuttui kuitenkin jonkin verran viimeisiltä paja kerroilta, joten jouduin järjestämään useamman ajankohdan kyselyn ja kartoituksen suorittamiseen eivätkä kaikki siltikään tulleet paikalle.

6.1 Kyselylomake Suomi-pajaan osallistuneille

Kysely on tapa kerätä aineisto. Kyselyssä kysymysten muoto on standardoitu, eli kaikilta kyselyyn vastanneilta kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. (Vilka 2007, 28).

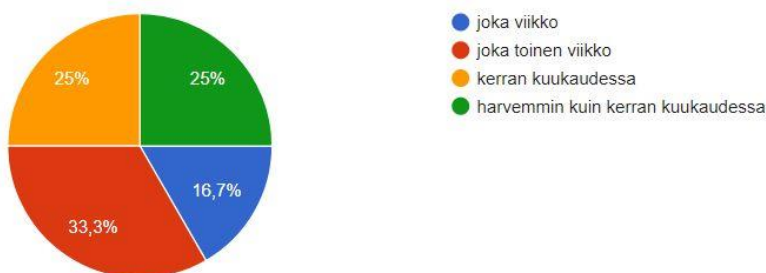
Kyselyyn vastasi yhteensä 36 opiskelijaa. Kyselyn laadin Google Formsiin, joka oli jo opintojeni ajalta tuttu. Kysymysten asetteluun kysyin mielipidettä ja neuvoa Suomi-pajalla toimineelta projektisuunnittelijalta, joka on myös äidinkielen opettaja. Kopioin kyselylomakkeen linkin ja lähetin sen Suomi-pajaan

osallistuneille viestissä Wilman (oppilaitoksen tietojärjestelmä) kautta. Vastaminen kyselyyn tapahtui nimettömänä.

Kuviossa 1 on esitetty osallistujien aktiivisuus Suomi-pajalla käymiseen. Osallistumisessa on paljon hajontaa. Noin 33 prosenttia osallistujista on käynyt pajoilta niin kuin Suomi-pajan teemat oli suunniteltu eli joka toinen viikko. 25 prosenttia opiskelijoista on käynyt pajassa harvemmin kuin kerran kuussa, osa jopa vain yhden kerran koko syksyn aikana. Joka viikko pajaan osallistuneita oli kaikista vähiten, 16,7 prosenttia vastaajista.

1. Kuinka usein olet käynyt Suomi-pajassa?

36 vastausta

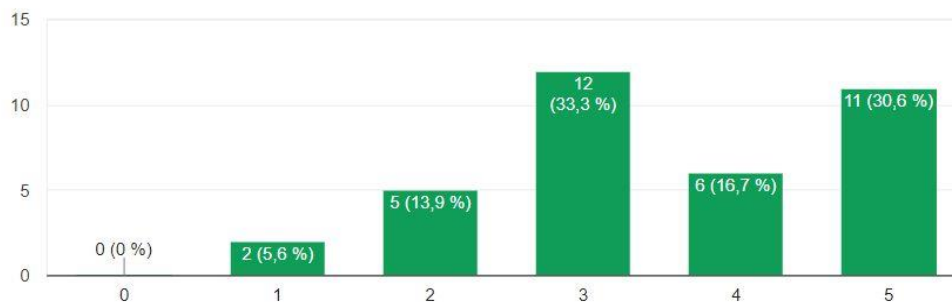
Kuvio 1. Kyselylomakkeen ensimmäinen kysymys

Kuviossa 2. on esitetty opiskelijoiden oma arvio heidän innostuneisuudestaan suomen kielen opiskelusta. Numerolle 0 on annettu kyselylomakkeessa arvo ”Ei lainkaan innostunut” ja numerolle 5 arvoksi ”Erittäin innostunut”.

Enemmistö eli 33 prosenttia osallistujista on arvioinut olevansa asteikolla 0-5 kohdassa 3, kun kyse on innostuksesta suomen kielen opiskeluun. 30 prosenttia opiskelijoista arvioi itsensä kohtaan 5 eli erittäin innostunut suomen kielen opiskelusta.

2. Kuinka innostunut olet suomen kielen opiskelusta?

36 vastausta

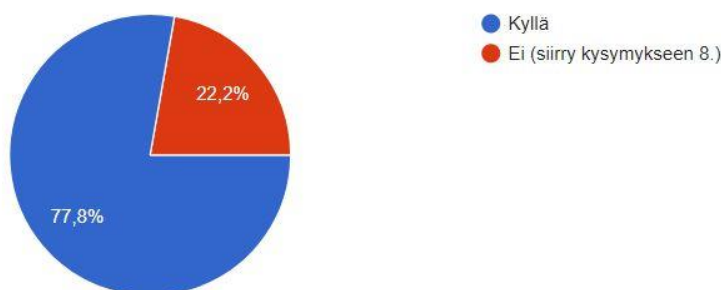

Kuvio 2. Kyselylomakkeen toinen kysymys

Kuviossa 3. on nähtävissä opiskelijoiden oma arvio siitä, onko Suomi-paja parantanut heidän kielitaitoaan. Selkeä enemmistö (77,8 %) pajaan osallistuneista kokee pajan parantaneen heidän kielitaitoaan.

3. Onko Suomi-paja parantanut suomen kielen taitoasi?

36 vastausta

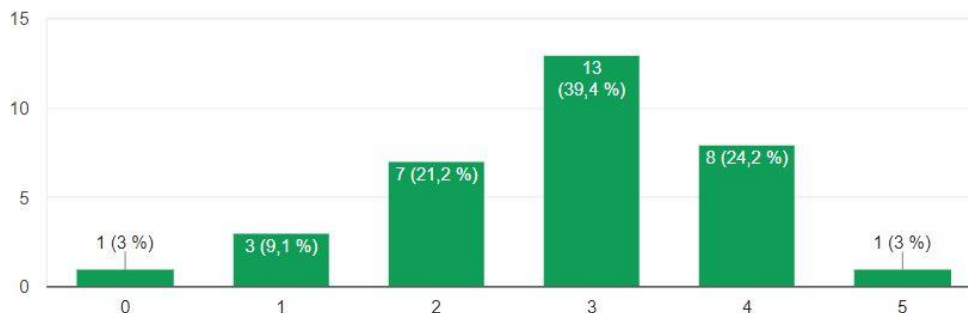
Kuvio 3. Kyselylomakkeen kolmas kysymys

Kuviossa 4. on esitetty opiskelijoiden oma arvio siitä, miten paljon yleisesti he kokevat suomen kielen taitonsa parantuneen pajoilla käymisen myötä. Numerolle 0 on annettu kyselylomakkeessa arvo "Ei lainkaan" ja numerolle 5 arvoksi "Erittäin paljon". Enemmistö opiskelijoista (39,4 %) on arvioinut kielitaitonsa

parantuneen tasolle 3 asteikolla 0-5. Yksi opiskelija arvioi, ettei hänen kielitaitonsa ole parantunut lainkaan ja yksi opiskelija arvioi kielitaitonsa parantuneen yleisesti erittäin paljon.

4. Kuinka paljon Suomi-paja on yleisesti parantanut suomen kielen taitoasi?

33 vastausta

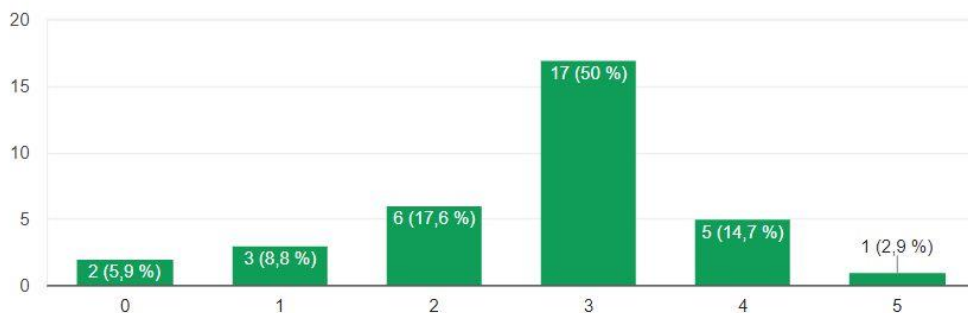

Kuvio 4. Kyselylomakkeen neljäs kysymys

Kuviossa 5. opiskelijat ovat arvioineet oman suomen kielen puhetaitoensa paranemista Suomi-pajalle osallistuttuaan. Numerolle 0 on annettu kyselylomakkeessa arvo "Ei lainkaan" ja numerolle 5 arvoksi "Erittäin paljon". Puolet opiskelijoista on arvioinut puhetaitoensa parantuneen tasolle 3 asteikolla 0-5. Muut vastausvaihtoehdot ovat saaneet selkeästi vähemmän ääniä.

5. Kuinka paljon Suomi-paja on parantanut suomen kielen puhetaitoasi?

34 vastausta

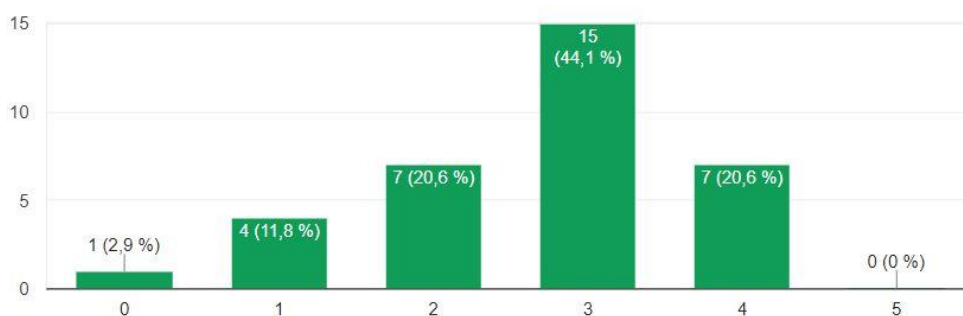

Kuvio 5. Kyselylomakkeen viides kysymys

Kuviossa 6. opiskelijat ovat arvioineet oman suomen kielen kirjoitustaidon paranemista. Numerolle 0 on annettu kyselylomakkeessa arvo "Ei lainkaan" ja numerolle 5 arvoksi "Erittäin paljon". Enemmistö Suomi-pajaan osallistuneista (44,1 %) on valinnut kielitaidon paranemisen arvoksi 3. 20,6 prosenttia opiskelijoista ovat valinneet arvoksi sekä 2 että 4. Tätä itsearvion tulosta minun on mahdollista verrata osaamiskartoituksen tuloksiin.

6. Kuinka paljon Suomi-paja on parantanut suomen kielen kirjoitustaitoasi?

34 vastausta

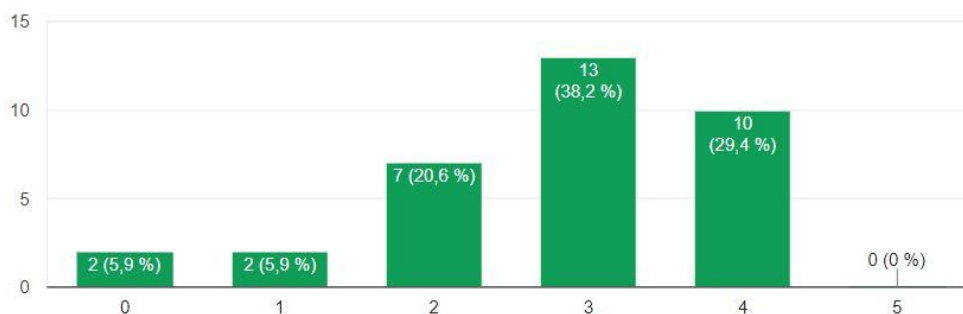

Kuvio 6. Kyselylomakkeen kuudes kysymys

Kuvio 7. kuvaa opiskelijoiden arviota heidän suomen kielen luetun ymmärtämisen taitojen paranemisesta pajoilla käymisen myötä. Jälleen valtaosa opiskelijoista (38,2 %) on antanut luetun ymmärtämisen kehittymiselle arvon 3 asteikolla 0-5. Seuraavaksi eniten ääniä annettiin arvolle 4 (29,4 %). Numerolle 0 on annettu kyselylomakkeessa arvo "Ei lainkaan" ja numerolle 5 arvoksi "Erittäin paljon".

7. Kuinka paljon Suomi-paja on parantanut suomen kielen luetun ymmärtämistäsi?

34 vastausta

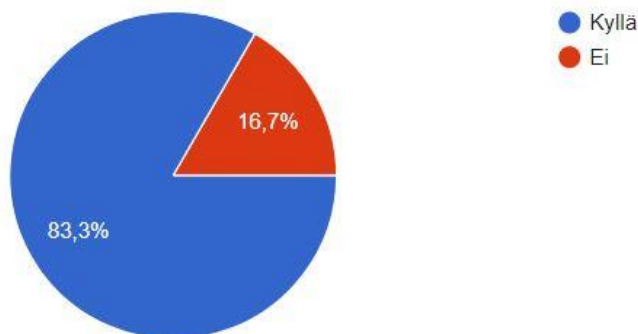

Kuvio 7. Kyselylomakkeen seitsemäs kysymys

Kuviossa 8. on esitetty opiskelijoiden halukkuus jatkaa opiskelua Suomi-pajassa. Valtaosa eli 83 % opiskelijoista on halukkaita jatkamaan suomen kielen opiskelua pajalla.

8. Haluaisitko jatkaa Suomi-pajassa opiskelua?

36 vastausta

Kuvio 8. Kyselylomakkeen kahdeksas kysymys

Kyselylomakkeen 9. kysymyksessä kysyin Suomi-pajaan osallistuneilta mitä he toivoisivat enemmän/lisää pajoihin. Vastauksia sain yhteensä 23 kappaletta. Alla listattuna yhteenveto siitä, mitä opiskelijat toivovat enemmän/lisää:

- oman alan sanastoa
- paja ei vain kerran viikossa, vaan 2-3 kertaa viikossa
- enemmän tietokoneella olemista ja kirjoittamista
- enemmän puhumista
- puhuminen ja ymmärtäminen
- monikon partitiivin ja monikon illatiivin opiskelua
- lisää kokeita
- puhekieli
- koulun ulkopuolella ihmisten kanssa keskustelu on parempi kuin Suomi-paja
- haluan oppia suomen kieltä

- haluan lukea ja kirjoittaa
- opiskella Valman S2-opettajan kanssa
- tietokoneella kirjoittamista
- ammattisanastoa, tarinoita
- kielioppia
- kirjoittaa suomea
- uutisia
- suomen kielen ymmärtämistä

Kyselylomakkeen 10. kysymyksessä kysyin myös mitä opiskelijat toivoisivat vähemmän tuleviin Suomi-pajoihin. Tähän kysymykseen sain 7 vastausta. Opiskelijat toivovat tuleviin Suomi-pajoihin vähemmän:

- pajan ajankohta on minulle vaikea, koska jään jälkeen muusta opiskelusta ollessani Suomi-pajalla
- ei laiteta luvatonta poissaolomerkintää, jos ei pääse Suomi-pajalle
- melu
- en tiedä
- kirjoittaminen
- puhuminen
- kielen puhuminen on nyt parempi minulle

6.2 Suomen kielen osaamiskartoitukset

Osaamiskartoitukseen osallistui joulukuun 2017 ja tammikuun 2018 aikana 29 opiskelijaa, mutta heistä 24 opiskelijalla oli Digicampuksessa aiempi kartoitustulos, johon uutta osaamiskartoitusta on ollut mahdollista verrata. Tästä syystä taulukossa on vain 24 opiskelijan osaamiskartoitusten tulokset.

Jokaisessa taulukossa on esitetty jokaisen opiskelijan kohdalta erikseen ensimmäisen kartoituksen pisteet, toisen kartoituksen pisteet sekä muutos pisteiden välillä. Negatiiviset muutokset tarkoittavat, että opiskelijan tulos on huonontunut ensimmäisestä kartoituksesta. Viiva pisteiden ja muutoksen kohdalla

tarkoittaa, ettei opiskelija ole suorittanut kyseistä kartoitustehtävää, joten vertailukelpoista tulosta ei ole ollut saatavilla.

Kuvioissa 9-11 on esitetty osaamiskartoituksessa havaitun muutoksen prosentuaalinen jakauma.

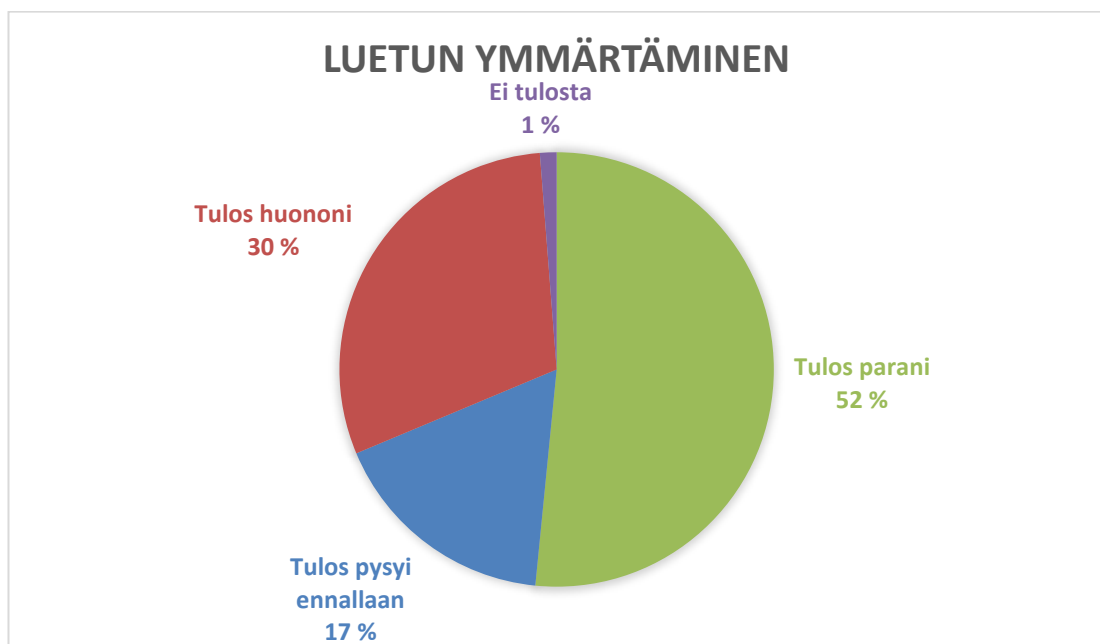
Taulukossa 1 on esitetty Suomi-pajaan osallistuneiden opiskelijoiden luetun ymmärtämisen tulokset. Digicampuksen luetun ymmärtämisen tehtävässä opiskelijat saavat kaksipuolisen A4-paperin, jossa on teksti aiheesta *Tietotekniikka ja kestävä kehitys*. Opiskelijoiden tulee lukea teksti ja vastata digicampuksessa oleviin yhteentoista kysymykseen tekstiin liittyen. Kysymykset ovat monivalintakysymyksiä, joihin voi valita yhden neljästä annetusta vaihtoehdosta. Opiskelijoilla on 15 minuuttia aikaa tehdä luetun ymmärtämisen tentti.

Kuvion 9. mukaan hieman yli puolella (52 %) opiskelijoista luetun ymmärtämisen pisteet olivat korkeammat toisella kartoituskerralla eli heidän luetun ymmärtäminen on parantunut. 17 prosentilla tulokset säilyivät ennallaan ja 30 prosentilla luetun ymmärtämisen tulos huononi.

Taulukko 1. Luetun ymmärtämisen kartoitusten tulokset sekä havaittu muutos

LUETUN YMMÄRTÄMINEN			
Osallistuja	Ensimmäisen kartoituskerran pisteet	Toisen kartoituskerran pisteet	Muutos
opiskelija A	0,91	1,82	0,91
opiskelija B	0	0,91	0,91
opiskelija C	0,91	2,73	1,82
opiskelija D	1,82	0	-1,82
opiskelija E	0	0,91	0,91
opiskelija F	1,82	2,73	0,91
opiskelija G	1,82	0,91	-0,91
opiskelija H	0	0,91	0,91
opiskelija I	3,64	-	-
opiskelija J	4,55	1,82	-2,73

opiskelija K	1,82	3,64	1,82
opiskelija L	1,82	1,82	0
opiskelija M	3,64	1,82	-1,82
opiskelija N	0,91	2,73	1,82
opiskelija O	1,82	3,64	1,82
opiskelija P	3,64	2,73	-0,91
opiskelija Q	3,64	1,82	-1,82
opiskelija R	4,55	1,82	-2,73
opiskelija S	1,82	1,82	0
opiskelija T	1,82	0	-1,82
opiskelija U	0	0	0
opiskelija V	0,91	1,82	0,91
opiskelija W	0,91	0,91	0
opiskelija X	0	1,82	1,82

Kuvio 9. Luetun ymmärtämisen havaitun muutoksen prosentuaalinen jakauma

Taulukossa 2. on esitetty opiskelijoiden tulokset sekä havaittu muutos sanojen erottelu -tehtävässä. Digicampuksen sanojen erottelussa on tekstijonoja aiheesta nuorten kännyköiden käyttö. Tekstistä on jätetty pois sanojen välit sekä

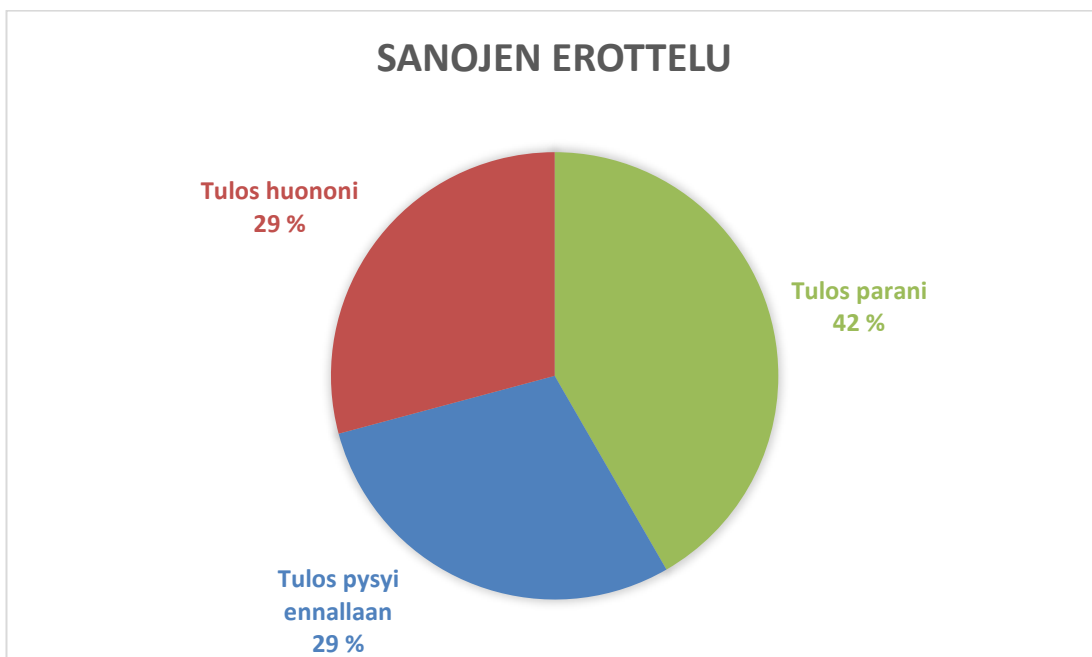
useimmat pilkuista. Opiskelijoiden tehtävänä on lukea ja hahmottaa sanat kirjainjonosta. Kysymykseen vastataan numerolla, jonka suuruus perustuu löydettyjen sanojen lukumäärään. Kysymyksiä on viisikymmentä ja opiskelijoilla on tehtävään aikaa neljä minuuttia.

Kuviossa 10. on esitetty sanojen erottelun tulokset. 42 prosentilla opiskelijoista tulos parani, eli heidän kykynsä tunnistaa suomen kielisiä sanoja on kehittynyt osaamiskartoitusten välisenä aikana. Osallistujista 29 prosentilla tulos pysyi ennallaan. Samoten 29 prosentilla opiskelijoista sanojen erottelun tulos huononi toisella kartoituskerralla.

Taulukko 2. Sanojen erottelun kartoitusten tulokset sekä havaittu muutos

SANOJEN EROTTELU			
Osallistuja	Ensimmäisen kartoituskerran pisteet	Toisen kartoituskerran pisteet	Muutos
opiskelija A	0,6	0,6	0
opiskelija B	0,2	0	-0,2
opiskelija C	0,4	0,2	-0,2
opiskelija D	0,8	0,6	-0,2
opiskelija E	0,6	0,4	-0,2
opiskelija F	1	1,4	0,4
opiskelija G	0,2	0,6	0,4
opiskelija H	0	0,4	0,4
opiskelija I	1,2	1,2	0
opiskelija J	0,6	0,4	-0,2
opiskelija K	0,4	0,6	0,2
opiskelija L	0,2	1	0,8
opiskelija M	0	0	0
opiskelija N	0	0,6	0,6
opiskelija O	0,4	1,2	0,8
opiskelija P	0,4	0,6	0,2
opiskelija Q	0,8	0,2	-0,6
opiskelija R	0,2	0	-0,2

opiskelija S	0,2	0,2	0
opiskelija T	0,2	0,2	0
opiskelija U	0	0	0
opiskelija V	0,4	0,4	0
opiskelija W	0,8	1,2	0,4
opiskelija X	0,4	0,8	0,4

Kuvio 10. Sanojen erottelun havaitun muutoksen prosentuaalinen jakauma

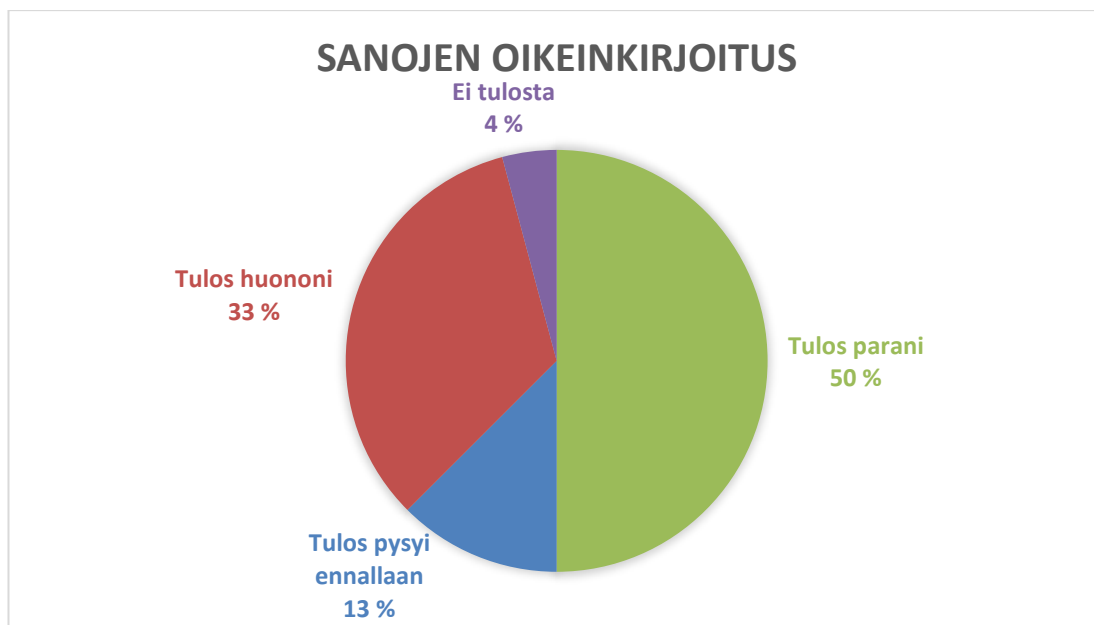
Taulukossa 3. on esitetty opiskelijoiden tulokset sekä havaittu muutos sanojen oikeinkirjoitus -tehtävässä.

Sanojen oikeinkirjoituksen tentissä opiskelijoiden tulee kirjoittaa mahdollisimman moni suomenkielinen sana oikein. Kysymyksiä on yhteensä viisikymmentä. Tenttiin on annettu aikaa viisi minuuttia.

Kuviossa 11. mukaan sanojen oikeinkirjoitus parani puolella (50 %) opiskelijoista toisella kartoituskerralla. 13 prosentilla tulos säilyi ennallaan. Oikeinkirjoituksen tulos huononi 33 prosentilla osallistujista.

Taulukko 3. Sanojen oikeinkirjoitus kartoitusten tulokset sekä havaittu muutos

SANOJEN OIKEINKIRJOITUS			
Osallistuja	Ensimmäisen kartoituskerran pisteet	Toisen kartoituskerran pisteet	Muutos
opiskelija A	0,6	1,2	0,6
opiskelija B	0,6	0	-0,6
opiskelija C	0,6	0,8	0,2
opiskelija D	0,2	0	-0,2
opiskelija E	1	0,8	-0,2
opiskelija F	1,6	1,8	0,2
opiskelija G	0,4	0,4	0
opiskelija H	0,4	0	-0,4
opiskelija I	0,6	1	0,4
opiskelija J	1,4	1,4	0
opiskelija K	2,8	3,6	0,8
opiskelija L	2,8	3,2	0,4
opiskelija M	0,4	1,4	1,0
opiskelija N	0,2	0,8	0,6
opiskelija O	0,4	0,4	0
opiskelija P	0,2	1,2	1,0
opiskelija Q	1,2	1	-0,2
opiskelija R	0	0,2	0,2
opiskelija S	-	0,6	-
opiskelija T	0,2	0	-0,2
opiskelija U	0,8	0,6	-0,2
opiskelija V	0	0,2	0,2
opiskelija W	2	1,8	-0,2
opiskelija X	0,2	0,8	0,6

Kuvio 11. Sanojen oikeinkirjoituksen havaitun muutoksen prosentuaalinen jakauma

6.3 Kyselyn ja osaamiskartoitusten tulosten vertailu

Itseäni kiinnosti tutkimuksessa Suomi-pajan vaikutus kielitaitoon ja sen lisäksi erityisesti opiskelijoiden omien kokemusten ja osaamiskartoitusten tulosten yhteneväisyys tai poikkeaminen toinen toisistaan. Kyselylomakkeessa ja osaamiskartoituksessa molemmissa tarkasteltiin suomen kielen luetun ymmärtämistä ja kirjoitustaitoa. Näitä tuloksia on mahdollista verrata keskenään.

Opiskelijoiden luetun ymmärtämisen tulos pysyi ennallaan tai huononi 47 prosentilla osaamiskartoituksen tulosten perusteella (Kuvio 9.), mutta vain 5,9 prosenttia opiskelijoista arvioi, ettei heidän luetun ymmärtämisen taitonsa ole parantuneet lainkaan (Kuvio 7.). Osaamiskartoituksen tulosten perusteella 52 prosentilla Suomi-pajaan osallistuneista tulos parani (Kuvio 9.), opiskelijoista 94,1 prosenttia arvioi luetun ymmärtämisen taitojen parantuneen asteikolla 1-4 Suomi-pajan ansiosta (Kuvio 7.).

Sanojen oikeinkirjoituksen osaamiskartoituksessa 46 prosentilla opiskelijoista tulos pysyi ennallaan tai huononi (Kuvio 11.), kyselyssä opiskelijoista 2,9 prosenttia oli sitä mieltä, etteivät heidän kirjoitustaitonsa ole parantuneet Suomi-

pajaan osallistumisen myötä (Kuvio 6.). Osaamiskartoituksen mukaan 50 prosentilla oikeinkirjoitus parani (Kuvio 11.), kyselyssä 97,1 prosenttia vastaajista arvioi suomen kielen kirjoitustaitonsa parantuneen asteikolla 1-4 (Kuvio 6.).

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Osaamiskartoitus osoittaa, että vähintään noin puolella ja kyselytutkimuksen mukaan valtaosalla Suomi-pajaan osallistuneista maahanmuuttajaopiskelijoista suomen kielen taito on kehittynyt paremmaksi. Toki tulee huomioida, että opiskelijat ovat opiskelleet samanaikaisesti Suomi-pajan kanssa ammatillisia opintoja, jotka ovat myös voineet vaikuttaa positiivisesti opiskelijoiden suomen kielen taitojen kehittymiseen.

Lomakekyselyn hyvä ja pääosin positiivinen palaute sekä opiskelijoiden omien suomen kielen taitojen kehittymisen suhteen, että yleisesti Suomi-pajaan liittyen voi myös tarkoittaa sitä, että Suomi-paja on palvellut myös paljon muuta kuin suomen kielitaidon kehittymistä. Opiskelijoiden motivaatio suomen kielen opiskelua kohtaan on voinut lisääntyä heidän saadessaan lisätukea opintoihinsa. Suomi-pajassa maahanmuuttajaopiskelijat tapasivat ja viettivät aikaa toisilta aloilta tulevien opiskelijoiden kanssa. Heidän sosiaalinen piirinsä oppilaitoksessa kasvoi, kun he tutustuivat toisiinsa Suomi-pajalla. Se on saattanut lisätä esimerkiksi heidän yhteenkuuluvuuden tunnettaan ja parantaa sosiaalisia taitoja ja verkostoja.

Kyselytutkimuksen heikkouksia ovat kato eli vastaamattomuus, joka voi nousta joissakin tapauksissa suureksi. Kyselyn tekijän ei ole myöskään mahdollista varmistua kuinka tosissaan vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen, miten onnistuneita vastausvaihtoehdot ovat olleet vastaajien mielestä ja onko kyselyssä tapahtunut väärinymmärryksiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195). Tutkimuksessa katoa oli 7 opiskelijan verran. Osa heistä oli työharjoittelussa, minkä takia heitä oli vaikea tavoittaa ja saada paikanpäälle uusinta

osaamiskartoitukseen. Muutama Suomi-pajaan osallistuneista maahanmuuttajaopiskelijoista oli myös keskeyttänyt opintonsa. Osa opiskelijoista ei reagoinut mitenkään yhteydenottoihini.

Heikko suoriutuminen Digicampuksen osaamiskartoituksessa voi johtua useammastakin syystä.

Uuden kielen oppiminen on hidasta ja vaatii yleensä kuuden tai seitsemän vuoden kielen opiskelun tai altistumisen kielelle. Kielellisesti lahjakkaat saattavat oppia uuden kielen jopa kahdessa-kolmessa vuodessa. Valtakielen oppimiseen vaikuttaa Liebkinin mukaan valtakielelle alistuminen, kielen oppimiskyky ja taloudelliset tekijät. Myös maahanmuuttajan ja valtaväestön kielen etäisyys, valtaväestön asenteet sekä sosiodemografiset tekijät vaikuttavat kielen omaksumiseen. Myös maahanmuuttajan etnisellä taustalla, maahanmuuttoikäällä, nykyikäällä ja asumisajalla on merkitystä uuden kielen oppimisessa. Lähtömaassa saadun koulutuksen on todettu uuden kielen oppimista, paremmin koulutetut maahanmuuttajat ovat opiskelleet vieraita kieliä ja osaavat soveltaa oppimismenetelmiään Suomessakin. Uuden kielen oppiminen edellyttää myös kunnollista oman äidinkielen osaamista. (Talib & Lipponen 2008, 106-107).

Myös psyykkiset tekijät tulee huomioida osaamiskartoituksen tulosten analysoinnissa.

Maahanmuuttaja voi oireilla ja reagoida elämäntilanteensa muutokseen useita vuosia. (Talib & Lipponen 2008, 73.) Maasta toiseen muuttaminen aiheuttaa yleensä psyykkistä kuormitusta. Kaikista ryhmistä pakolaiset ovat haavoittuvaisimpia, sillä menneisyyden traumaattiset kokemukset voivat vaikuttaa jatkuvuuden tunteeseen ja tulevaisuuden odotuksiin. Myös fysiologisia, psykosomaattisia oireita (mm. väsymys, ärtymys, päänsärky, vatsakipu), psykologisia reaktioita (mm. tyytymättömyys, viihtymättömyys) ja käytöksen muutoksia (mm. negatiivisuus, eristäytyminen) voi esiintyä maahanmuuttajien joukossa. (Talib & Lipponen 2008, 108-109).

Osaamiskartoituksessa oli käytössä jokaisessa tehtävässä erikseen aikaraja. Aika on myös koko ajan näkyvillä tietokoneruudulla testiä tehdessä.

Aikarajoitusten käyttö voi olla hankalaa, jos opiskelijan näkökulmasta nopea työskentely on epäoleellista. Maahanmuuttaja voi olla tottunut tekemään tehtävän huolellisesti loppuun. Ohjeista ja kehotuksista huolimatta opiskelijan voi olla vaikea muuttaa omaa toimintaansa nopeammaksi, jos hänen työskentelyn lähtökohdiana on viimeistely ja huolellinen suoritus. (Arvonen, Katva & Nurminen 2010, 70). Aikarajoitus voi myös aiheuttaa joissakin opiskelijoissa stressiä ja painetta, jolloin heidän suorituksensa taso voi kärsiä. Osalla opiskelijoista osaamiskartoitukseen vastaaminen on voinut olla silkkää arvailua.

Suoria johtopäätöksiä kyselylomakkeen ja osaamiskartoituksen tulosten vertailun perusteella on vaikea tehdä. Sekä luetun ymmärtämisen että sanojen oikeinkirjoittamisen tulokset ovat jonkin verran ristiriidassa keskenään. Opiskelijat ovat itsearviossa antaneet paremmat arviot kielitaidolleen, kuin mitä osaamiskartoitus osoittaa.

Maahanmuuttajaopiskelijoiden itsearviointitaidot saattavat olla puutteellisia ja siksi he arvioivat suomen kielen taitonsa kehittyneen enemmän mitä osaamiskartoituksen tulokset antavat ymmärtää. On mahdollista myös, että opiskelijat haluavat miellyttää henkilökuntaa ja siksi antavat paremmat arviot omasta kielitaidon kehittymisestä, kuin mitä se aidosti on.

Tulokset saattavat olla ristiriitaiset myös siksi, että annoin kyselylomakkeessa 0-5 asteikon, jolla opiskelijat voivat arvioida kielitaitonsa kehittymistä. Tämä saattoi houkuttaa opiskelijoita vastaamaan jotakin nollan ja viiden väliltä, sillä suosituimmat vastausarvot olivat kolme ja neljä. Osaamiskartoituksessa en tutkinut onko kielitaito parantunut esimerkiksi vähän, jonkin verran tai paljon. Olisin siis voinut kysyä yksinkertaisimmin kyselylomakkeella kielitaidon parantumista kyllä tai ei- kysymyksillä.

On myös mahdollista, että opiskelijat ovat kokeneet Suomi-pajan parantaneen esimerkiksi heidän sosiaalisia taitojaan, joten siksi opiskelijat ovat arvioineet oman kielitaitonsa parantuneen huomattavasti enemmän mitä se osaamiskartoituksen mukaan on. Paremmat sosiaaliset taidot ovat saattaneet rohkaista

maahanmuuttajia aktiivisempaan vuorovaikutukseen suomalaisten opiskelijoiden kanssa. Rohkeus puhua vierasta kieltä voi sekoittua arvioon paremmasta kielitaidosta.

On myös mahdollista, ettei Digicampuksen osaamiskartoituksen suomen kielen tehtävät sovelta vaikeustasoltaan jokaiselle Suomi-pajaan osallistuneelle maahanmuuttajaopiskelijalle. Joidenkin opiskelijoiden kohdalla muun muassa aika-rajoitus sekä vaikeaksi koettu tehtävä saattoivat saada heidät luovuttamaan kartoituksen suhteen. Näin heidän mahdollinen kielitaidon kehittyminen jäi tutkimuksessani näyttämättä toteen.

8 POHDINTA

Maahanmuuttajien kielitaidon kehittymisen arviointi ei ole yksinkertaista. Jatkossa maahanmuuttajille suunnattuja tukimuotoja arvioitaessa on tärkeää opiskelijapalautteen lisäksi testata edes jollakin tasolla osallistujien osaaminen tukimuodon alkaessa ja päättyessä. Tutkimukseni mukaan tulokset voivat olla ristiriitaisia keskenään ja tukimuodon toimivuutta kannattaakin arvioida useammalla eri tavalla.

Toivon, että oppilaitoksessa kehitetään digitaalisessa oppimisympäristössä olevaa osaamisen kartoitusta niin, että se soveltuu entistä paremmin maahanmuuttajille. Kartoituksia voi jo nyt käyttää samalla tavalla, kuin opinnäytetyösäni: maahanmuuttajaopiskelijalle voi teettää saman Digikampuksessa olevan testin useamman kerran ja seurata tulosten perusteella kehittykö hänen suomen kielen taitonsa. Näin saataisiin entistä tehokkaammin kohdennettua tarvittavia tukitoimia maahanmuuttajille, joilla on haasteita oppimiseen liittyen.

Kyselomakkeeseen liittyen olen havainnut useammankin kehittämiskohdan. Minun olisi kannattanut antaa kyselylomakkeeseen vastaaville mahdollisuus kertoa miksi he eivät kokeneet Suomi-pajan edistäneen heidän kielitaitoaan.

Myös kyselylomakkeen kohdassa 9. kysymyksen asettelua olisi voinut yksinkertaistaa eikä käyttää kahta eri suomenkielistä termiä.

Minun olisi myös kannattanut kuvata kyselylomakkeessa mitä arvot 1, 2, 3 ja 4 tarkoittavat. Jälkikäteen on ollut vaikea arvioida täsmälleen mitä maahanmuuttajat ovat tarkoittaneet valitessaan vastaukseen esimerkiksi 3. Luvulla kolme opiskelijat ovat saattaneet tarkoittaa, että kielitaito on parantunut jonkin verran, mutta koska en ollut määritellyt sitä, on tämä vain arvailua. Ehkä tärkeintä olisin voinut asettaa luetun ymmärtämiseen ja sanojen oikeinkirjoittamiseen liittyvät kysymykset kokonaan yksinkertaisemmin, kuten ”Onko Suomipaja parantanut suomen kielenkirjoitustaitoasi?” ja vastausvaihtoehdoiksi vain ”Kyllä” tai ”Ei”.

On kehitetty erikseen arviointivälineitä, joissa päähuomio onkin siinä miten oppija oppii asioita. Nämä voisivat olla käyttökelpoisia maahanmuuttajien arvioinnissa. Tällöin keskiössä on oppimisprosessi, miten oppija oppii parhaiten, miten taitoja arvioidaan, millä keinoilla ongelmaratkaisua opetetaan, millaisia ajatusprosesseja oppijalla on. Näitä dynaamisen arvioinnin menetelmiä on olemassa ja niitä on kehitteillä myös Suomessa. (Arvonen, Katva & Nurminen 2010, 71).

Ihanteellista olisi, että ammatillisissa opinnoissa suomen kielen opetus ja tuikiopetus käynnistyisivät heti opintojen alettua ja niiden osuus voisi vähentyä vähitellen. Olisi myös hyvä, että suomen kielen opetusryhmä koostuisi samaa tai lähialoja opiskelevista maahanmuuttajista. Tiivis yhteistyö S2-opettajan ja ammattiaineiden opettajan välillä tukee opiskelijoiden menestymismahdollisuuksia. (Aunola 2004, 82).

Toisen kielen oppiminen, oppimisvaikeudet sekä erilaiset koulutukselliset lähtökohdat ovat haastava yhdistelmä maahanmuuttajien opetuksessa. Keskeistä onkin miten koulutusjärjestelmä tukee maahanmuuttajien koulutuksellisia valintoja ja urapolkua. Kokemuksen mukaan toimintamalleja varhaiseen tukeen ja tunnistamiseen erityisesti maahanmuuttajaopiskelijoilla tarvitaan. Mi-

käli oppimisen ongelmia ei tunnisteta, herää huoli onko maahanmuuttajilla aidosti samanlaiset mahdollisuudet oppimiseen ja etenemiseen kuin suomalaisilla. (Arvonen, Katva & Nurminen 2010, 215).

Maahanmuuttajien kielitaidon kehittyminen on tärkeä osa ammatillisia opintoja. Erilaisia tukimuotoja tulee jatkokehittää ja niiden toimivuutta pitää myös kyseenalaistaa, jotta oppilaitoksen käytössä olevat rajalliset resurssit tulevat hyödynnettyä ja käytettyä mahdollisimman tehokkaasti. On hyvä myös pohtia minkälaista tulosta on realistista tavoitella. Mielestäni Suomi-pajalla saavutettu kielitaidon kehittyminen on arvokas saavutus ja osoittaa Suomi-pajan tehokkuutta kielitaidon kehittämisen tukimuotona. Toivon tutkimukseni tulosten vakuuttavan ammatillisen koulutuksen järjestäjän niin, että Suomi-paja jatkuu ammattiopistossa vielä sitä järjestävän NUOTTA-hankkeen päätyttyä.

LÄHTEET

- Aunola, U. 2004. Maahanmuuttajat ammattia oppimassa. 1. painos. Helsinki: Hakapaino Oy
- Arvonen, A., Katva, L. & Nurminen, A. 2010. Maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistaminen. Porvoo: WS Bookwell Oy
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi
- Jahnukainen, M. 2002. Lasten erityishuolto- ja opetus Suomessa. 11. täydennetty painos. Porvoo: WS Bookwell Oy
- Jahnukainen, M. 2012. Lasten erityishuolto- ja opetus Suomessa. Täysin uudistettu painos. Tampere: Osuuskunta Vastapaino
- Jääskeläinen, S. 2018. Tutkijat: Suomella edessä suuri koulutushaaste maahanmuuttajien kanssa. Salon seudun sanomat 4.5.2018, 8
- Kananen, J. 2008. Kvantti – kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino
- Korhonen, V. & Puukari, S. 2013. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Porvoo: Bookwell Oy
- Korkeamäki, J. & Nukari, J. 2014. Nuorten ja aikuisten oppimisvaikeudet: moniammatillinen ohjaus ja tuki. Helsinki: Unigrafia Oy
- Laukia J. & Isacsson A. 2017. Vocational education with a finnish touch. Helsinki: Unigrafia
- Mannila O. & Kuitunen, J. 2015. Kuin kotonaan Suomessa, avaimia maahanmuuttajatyöhön. Helsinki: Otavan kirjapaino Oy
- Matinheikki-Kokko, K. 1999. Monikulttuurinen koulutus – perusteita ja kokemuksia. Helsinki: Hakapaino.
- Metsänen, R. & Nikander, L. 2012. Realistista aikuispedagogiikkaa monikulttuurisissa toimintaympäristöissä. Tampere: Tammerprint Oy
- Metsänen, R. & Nisula, L. 2013. Mervan käsikirja- työkaluja oppilaitoksen monikulttuuriseen arkeen. Tampere: Tammerprint Oy
- Mutta, M., Lintunen, P., Ivaska, I. & Peltonen, P. 2014. Tulevaisuuden kielenkäyttäjät. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino
- Nissilä, L. & Sarlin, H-M. 2009. Maahanmuuttajien oppimisvaikeudet. 3. painos. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy
- Opetushallituksen www-sivut. Viitattu 30.6.2018. <https://www.oph.fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut. Viitattu 30.6.2018. <https://minedu.fi>

Pollari, J. & Koppinen, M-L. 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Jyväskylä: PS-kustannus

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2014. Tutkimuksen voimasanat. 1.-3. painos. Helsinki: Sanoma Pro

Salon seudun koulutuskuntayhtymän www-sivut. Viitattu 20.1.2018 & 30.6.2018. <http://www.sskky.fi>

Studentumin www-sivut. Viitattu 30.6.2018. <https://www.studentum.fi>

Talib, M-T. & Lipponen, P. 2008. Kuka minä olen? Monikulttuuristen nuorten identiteettipuhetta. Turku: Painosalama Oy

Tilastokeskuksen www-sivut. Viitattu 3.7.2018. <http://www.tilastokeskus.fi>

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4., uudistettu painos. Porvoo: Bookwell Oy

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy

Kysely: Suomi-paja

*Pakollinen

1. Kuinka usein olet käynyt Suomi-pajassa? *

- joka viikko
- joka toinen viikko
- kerran kuukaudessa
- harvemmin kuin kerran kuukaudessa

2. Kuinka innostunut olet suomen kielen opiskelusta? *

	0	1	2	3	4	5	
En lainkaan
innostunut	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin
innostunut

3. Onko Suomi-paja parantanut suomen kielen taitoasi? *

- Kyllä
- Ei (siirry kysymykseen 8.)

4. Kuinka paljon Suomi-paja on yleisesti parantanut suomen kielen taitoasi?

	0	1	2	3	4	5	
Ei lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin paljon

5. Kuinka paljon Suomi-paja on parantanut suomen kielen puhetaitoasi?

0 1 2 3 4 5
Ei lainkaan Erittäin paljon

6. Kuinka paljon Suomi-paja on parantanut suomen kielen kirjoitustaitoasi?

0 1 2 3 4 5
Ei lainkaan Erittäin paljon

7. Kuinka paljon Suomi-paja on parantanut suomen kielen luetun ymmärtämistäsi?

0 1 2 3 4 5
Ei lainkaan Erittäin paljon

8. Haluaisitko jatkaa Suomi-pajassa opiskelua? *

- Kyllä
 Ei

9. Mitä toivoisit lisää/enemmän tuleviin Suomi-pajoihin?

Oma vastauksesi

10. Mitä toivoisit vähemmän tuleviin Suomi-pajoihin?

Oma vastauksesi

LATAA

Älä koskaan lähetä salasanaa Google Formsin kautta.